

Людмила Воронюк

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛЯ ЗАСОБАМИ БЛОГА: З ДОСВІДУ РОБОТИ

У статті розглядається система роботи учителя по підвищенню професійної компетентності в умовах єдиного інформаційного простору на основі створення учительського та учнівських блогів, відтворено результати роботи в цьому напрямку, показано співпрацю вчителя з учнями та колегами.

Ключові слова: компетентності, ІКТ (інформаційно-комунікативні технології), ресурси інтернету, блог, блог – технології, комп'ютеризація, інформатизація, соціальні сервіси Веб 2.0.

Одним із головних завдань шкільної освіти сьогодні є підготовка учнів до швидкого сприйняття і опрацювання великих обсягів інформації, озброєння їх сучасними засобами та технологіями роботи, формування в них інформаційної культури, життєвих компетентностей, зокрема інформативної компетентності.

Щоб сформувати інформативну компетентність в учнів, учитель і сам повинен володіти такою компетентністю, розуміти ту роль, яку він може відігравати у формуванні особистості.

Активність, самостійність, творчість, здатність адаптуватися до стрімких змін у світі – ці риси особистості стають найважливішими на сучасному етапі історичного розвитку. Їх формування вимагає нових підходів до процесу навчання. Тому, близько десяти років, я працюю над проблемою осучаснення навчання на основі новітніх технологій через широке впровадження у навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

З цією метою, я, як сучасний вчитель, намагаюся постійно займатися самоосвітою: беру участь у різноманітних тренінгах, семінарах і курсах, постійно удосконалюю свою майстерність у роботі з комп'ютером. Так, наприклад, з метою підвищення кваліфікації з інформаційних технологій слід закінчити курси:

- «Intel.3 версія»;
- «Intel.10 версія»;
- «Intel@ Навчання для майбутнього»;
- «Один учень – один комп'ютер».

Відповідно ця освіта збагачує досвід педагогічної діяльності і розвиває потребу не лише вдосконалити професійні компетенції шляхом використання інформаційних ресурсів педагогічних сайтів мережі INTERNET, а й відтворювати їх у практиці. Спочатку створюється власний блог, а пізніше залучаються до участі в роботі учнів.

ІКТ відносяться до інноваційних процесів, головне завдання яких підвищення ефективності і досягнення якості шкільної освіти, її осучаснення. Саме це визначає проблему вивчення готовності вчителів до використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках історії та в позаурочний час, у зв'язку з чим проведено відповідний опис досвіду.

Перспективність цього досвіду пов'язана з можливістю використання комп'ютерних технологій, які мають працювати на підвищення професійної компетенції вчителів більш ефективно.

Питанню професійної компетентності вчителя та розвитку його педагогічної майстерності у педагогічній літературі присвячені праці багатьох науковців: А. Маркова, С. Макаров, О. Гнатишина, К. Репніна, Ю. Варданян, Е. Зеєр, І. Зязюн, І. Колесникова, Н. Кузьміна, Є. Сахарчук, А. Мігіна, Е. Рогов, В. Сериков, В. Синенко та ін. Аналіз цих праць свідчить, що важливе місце у педагогічній діяльності вчителя займає формування його професійної компетентності, яка передбачає вільне володіння своїм предметом, усвідомлення своєї ролі у навчанні та вихованні учнів, володіння професійно-педагогічними якостями. Всебічно висвітлені проблеми професійної компетентності за умов інформаційного суспільства в працях Г. Єльнікової, А. Калініної, В. Семиченко та ін. Досліджували підвищення професійної компетентності вчителя у системі внутрішньошкільної методичної роботи Н. Зверева, С. Бережна, М. Гончар. Проте проблема підвищення професійної компетентності вчителя потребує подальшого дослідження та узагальнення в умовах єдиного інформаційного освітнього простору.

Робота вчителя в спеціалізованій школі з поглибленим вивченням інформатики – це постійний пошук нових шляхів у галузі освітніх технологій. Нові гаджети та цікаве навчання, мультимедійні технології та інтерактивні уроки – це курс на удосконалення професійної компетентності. Прагнути до вершин професійно-педагогічної майстерності – це означає вчитися все своє життя, вчитися працювати колективно, на основі загальної педагогічної позиції і єдності дій вчителя і учнів. Учитель повинен ефективно працювати, професійно вдосконалюватися та творчо зростати, адже педагог не тільки той, хто все життя вчить, а й той, хто все життя вчиться.

Беручи участь у національному проєкті «Відкритий світ» ми долучаємо до нових технологічних і методичних моделей навчання. Одна з них – блог як засіб розвитку та удосконалення професійної компетентності вчителя з позиції його функціональних можливостей. За останні роки в нашій школі значно зросла роль інформаційних технологій у навчально-виховному процесі. При цьому комп'ютер використовується на уроці не тільки як наочність (для перегляду навчальних матеріалів), але й для дослідницької, пошукової роботи, створення мультиме-

дійних презентацій, навчальних проєктів, а також створює реальні можливості побудови відкритої системи безперервної освіти і оптимальний доступ до необхідної інформації.

Оскільки школа обладнана сучасною технікою для навчання, а учні навчальними планшетами, то виникла платформа для створення електронного порталу навчального курсу з суспільних дисциплін.

Спробую з власного досвіду ведення блогів для навчання дати відповідь на питання *«Чому ж останнім часом блогосфера стала таким популярним засобом для навчання?»* Очевидно зумовлено наступним:

Блог – (блог, англ. blog, від weblog, «мережевий журнал чи щоденник подій») – це веб-сайт, головний зміст якого – записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються. Надзвичайна популярність блогів зумовлена двома головними обставинами:

По-перше, публікувати інформацію в Інтернеті за допомогою блогів досить легко – фактично, створення нового посту зводиться до набирання його тексту у відповідному полі та відправки його на сервер шляхом натисканням кнопки «Публікувати» і все, після цього пост зберігається на сервері. Користуватися блогом не важче, ніж простим текстовим редактором.

По-друге – це моментальна доступність в Інтернеті опублікованої інформації. Блоги періодично скануються Інтернет-пошуковиками, такими як Google, Yahoo!

По-третє, наявність безкоштовних блогівих платформ (наприклад Wordpress, Blogger тощо), де будь-хто може зареєструватися та вести свій блог.

По-четверте, зручність. У блогах зручний для читання і сприйняття інформації інтерфейс, що настроюється користувачем у відповідності зі своїми потребами. Використання спеціальних програм-клієнтів, які дозволяють зручним способом публікувати інформацію як за допомогою персонального комп'ютера, так і за допомогою мобільних засобів зв'язку.

По-п'яте, інтерактивність. Можливість користувачеві додавати коментарі, одночасно адмініструвати декілька блогів, вести дискусію тощо.

По-шосте, надійність і безпека. Власник блогу може вносити до нього нові записи, модерувати коментарі відвідувачів. У блозі є можливість заборони на перегляд записів незареєстрованим користувачам. Саме з цих характеристик блогів – мобільності та доступності, зручності та інтерактивності – випливає їх вагома роль у створенні інформаційного суспільства.

Створити навчальний блог може кожен, адже це легко та абсолютно безкоштовно. Необхідні при цьому лише знання педагога, його бажання, ПК та вільний доступ до інтернету. Для створення і ведення блогу необхідно дотримуватися певних

умов. Власне, під педагогічними умовами слід розуміти вимоги, які має виконувати вчитель з метою забезпечення ефективності навчально-виховного процесу.

Суть першої умови полягає в наявності спеціального навчального блогу та наповнення його відповідними навчально-методичними матеріалами, що будуть використовуватися на заняттях з предмету чи у виховній роботі.

Під час створення навчального блогу та використання його можливостей я дотримувалася такого алгоритму: 1) визначила мету та функції, які повинен виконувати блог; 2) спроектувала його структуру; 3) обрала платформу та створила блог; 4) розмістила на блозі навчально-методичні матеріали, що будуть використовуватися під час навчання; 5) розробила для блога правила, які будуть визначати процес роботи з блогом; 6) запропонувала учням адресу блогу і умови співпраці в мережі інтернет.

З урахуванням зазначених вимог нами було спроектовано та розроблено власні навчальні блоги. Їх мета – створення банку навчально-методичного забезпечення, що використовується при вивченні предмету.

Друга умова полягає в забезпеченні сформованості умінь вчителя вільно користуватися соціальними сервісами Веб 2.0 та готовності використовувати їх для організації навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Для реалізації цієї умови я, по-перше, самостійно створила навчальний блог і проаналізувала, як він працює та які педагогічні можливості цього ресурсу; по-друге, регулярно відвідувала освітні блоги, розроблені іншими вчителями, щоб ознайомитися з їх структурою, методичним наповненням.

Наступною педагогічною умовою є сформованість в учнів достатніх навичок роботи з сервісами мережі Інтернет, зокрема Веб 2.0. Щоб отримати позитивний ефект від роботи з блогами, необхідно з'ясувати, на якому рівні знаходяться знання, уміння й навички учнів у цій галузі.

Проводиться навчання школярів сьомих класів, які першими впроваджували в навчальну практику створення блогів. Попередньо, тривалі курси та тренінги з цими учнями проводила вчитель фізики, яка теж працює за такою методикою. Колега була також моїм тренером. Знання та вміння учням передавалися за певною програмою. Учні оволоділи інформацією по правилах реєстрації на сайтах, правилах спілкування в Інтернеті, принципах роботи сервісів Веб 2.0, уміння працювати з електронною поштою, уміння розміщувати в Інтернет будь-які файли (документи, фото, відео та ін.), уміння створювати блог, уміння коментувати повідомлення, розміщені на блозі.

Блог – це особистий веб-сайт, який організований у вигляді журналу або щоденника. Кожен запис датований, і записи відображаються на веб-сторінці у зворотному хронологічному порядку.

Блоги широко стали популярним в освіті, про що свідчить велика кількість освітніх блогів. Учителі всього світу вже використовують блоги для викладання і навчання давно.

Матеріали власного блога містять шість сторінок, які постійно оновлюються:

1. Головна – Про автора блога. Зміст матеріалів. Рекомендації. Адреса блога «Блог вчителя історії Воронюк Людмили Алімівни» (<https://www.blogger.com/blogger.g?blogID=2839778938870262788#allposts>)
2. Методична скарбничка. Банк власних наробок.
3. Проектна діяльність учнів.
4. Учнівський проект «Діти війни очима сучасних дітей».
5. Славні імена кам'янчан.
6. Проби учнівського пера.

За допомогою власноруч створених постів можемо представити новинки у наукових, методичних дослідженнях або свої напрацювання, поділитися проблемами з іншими вчителями, обмінюватися інформацією, що стосується їх професійної діяльності. Використання вчителем можливостей ІКТ дозволяє суттєво розширити потенційний простір освітнього середовища. Ці матеріали стають доступними для учнів як в школі, так і вдома. Блог, як засіб мережевої взаємодії, використовуються також учнями.

Цікавячись новинками учительської спільноти, розширюючи власний світогляд; цитуючи інших вчителів, переймаємо краще, що є у них; підтримуючи (шляхом читання і коментування) блоги колег, сприяємо утворенню професійної учительської спільноти в Мережі; використовуючи нові веб-інструменти, безперервно вдосконалюємо свої ІКТ-навички.

Отже, ведення професійного блогу – найприродніший спосіб для вчителя «підписати» себе на безперервну самоосвіту.

Як використовувати блоги в навчанні?

Почати просто. Скористалися декількома сайтами для створення власного блогу:

- <http://www.edu.kh.ua>;
- <http://www.wordpress.com>.

Зараз, розпочавши роботу, продовжуємо наповнювати свій блог вдома.

Це сприяє і знайомству з технологією «блоггерства» і розвитку звички регулярно перевіряти онлайн-ресурси.

Подавати приклад. Перш, ніж учні звикнуть працювати у блозі, вчитель повинен подавати приклад, створивши свій власний блог і додавати посилання на цікаві ресурси.

Читати. Учні повинні читати записи у блозі. Вчитель повинен використовувати цю практику не тільки для демонстрації, навчання, але і сприяє розвитку критичного мислення та навичок читання.

Створення умов. Як, і автор перед чистим аркушем паперу, блогери будуть спантеличені, якщо вони не знатимуть про що писати. Матеріал для блогу необхідно мати. Задаємо учням конкретне завдання чи запитання. Нехай це буде спільна робота, яка повинна бути висвітлена у блозі.

Заохочення взаємодії. Блоги не повинні бути індивідуальною діяльністю. Слід заохочувати читати, робити і коментувати їх.

Повага власності. Для мене блог стає надзвичайно важливим, оскільки він є проявом власної роботи. Це допомагає самовиражатися та висловлювати свої переконання, і в той же час – вчить поважати думку інших, толерантно ставитися до них.

Ведення професійного блога вчителем – один із шляхів розвивати професійну компетентність в інформаційному суспільстві. Під професійним блогом слід розуміти такий блог, який допомагає вчителю здійснювати його професійні функції – навчати і виховувати дітей. Ведучи професійний блог, учитель:

- удосконалює писемне мовлення, використовуючи автентичні матеріали різного ступеня складності;
- розширює свій кругозір, розвиває соціокультурну компетентність;
- навчається кращому, що є у колег, розвиває комунікативні уміння та навички;
- підтримує розвиток професійного мережного вчительського співтовариства, коментуючи дописи вчителів-блогерів;
- звикає діяти спільно і співставляти свої дії з нормами професійної спільноти;
- розвиває вміння самостійно здобувати знання, обробляти інформацію, що сприяє розвитку критичного мислення та формуванню уміння, навичок і потреби навчатися протягом життя;
- безперервно удосконалює свою інформаційно-комунікаційну та предметну компетентності.

Досвід показав, що блог виконує такі функції: дидактичну, методичну, соціальну, комунікативну, інформаційну, лінгвістичну. Розглянемо їх детальніше.

Дидактична функція. Блог дає можливість реалізувати метод рефлексивного навчання шляхом читання статей, їх коментування, перегляд та аналіз аудіо та відео матеріалів, онлайн-дискусії. За допомогою блога можна організувати та управляти навчально-пізнавальною роботою навчаючих, здійснювати контроль навчання та оцінювати його результати.

Загальнокультурна (інтелектуальна) функція. При підготовці і пошуку цікавої інформації, фактів і подій, а також при використанні неординарних способів подачі матеріалу вчитель (блогер) збагачується новими знаннями, досвідом, зростає його творчий потенціал. Сприяє загальнокультурному розвитку також спілкування як з учнями та їх батьками, так і з колегами.

Спілкуючись із закордонними колегами, вчитель послуговується однією із мов, вживаних для міжнародного спілкування: англійською, німецькою, російською. Ця обставина спонукає вчителя будь-якого предмету вивчати іноземну мову.

Інформаційно-комунікаційна функція. Блог значно розширює коло спілкування вчителів і дає їм можливість спілкуватися з учителями не тільки своєї країни, а й з інших країн. Усі учасники знаходяться в рівних умовах і мають рівні можливості для висловлення своїх ідей і думок. Спілкування в блозі, як і взагалі комунікація в Інтернеті відбувається за відсутності географічних кордонів. У блозі публікуються посилання на інформаційні матеріали розміщені в мережі Інтернет, які вчителі вважають корисними і цікавими для себе та колег, з короткими коментарями та анотаціями до них.

Науково-методична функція. Як вчитель-блогер пропонує спільноті власні матеріали комплексного історико-краєзнавчого, навчально-виховного методичного проекту «Ехо Перемоги» на учнівському сайті (<http://valerakravcevic.wix.com/sashadavydov>), розробленому безпосередньо під нашим керівництвом.

Психологічна функція. Блог (онлайн-щоденник) є хорошим засобом для рефлексії. Блог дає можливість врахувати вікові особливості учнів, заохотити та стимулювати навчально-пізнавальну діяльність (НПД) учнів. Враховуючи великий інтерес учнів до мережі Інтернет, використання блога є додатковим психологічним стимулом до вивчення предмету.

Соціальна функція. Блог є надійним засобом для формування віртуального педагогічного співтовариства, що стимулює взаємодію вчителів під час обміну цікавою інформацією і коментування матеріалів. Робота в блозі дозволяє спілкуватися з колегами, що живуть і працюють на великій відстані.

Використовуючи у професійній діяльності блоги, ми не лише розвиваємо професійну компетентність, а й освоюємо:

- інтерактивну технологію навчання;
- засіб інтеграції мовленнєвих, мовних умінь і навичок;
- засіб рефлексії (контролю сформованості інформаційних умінь та комунікаційних навичок);
- середовище індивідуального професійного розвитку та самостійності особистості;
- сферу реалізації потенціалу особистості. Маючи творчі надбання, не реалізовані мрії і думки, пишемо ліричні твори, які теж розміщую в окремому блозі «Поезія душі».

Висока інтерактивність навчання при використанні блога – це можливість дистанційно спілкуватись, надавати підтримку один одному, навчатися і створювати навчальні матеріали в групі професіоналів з різних областей країни.

Організацію інтерактивності і зворотного зв'язку демонструє кількість дописувачів і переглядів блогу. Статистика пе-

реглядів за один рік станом на 2 лютого 2015 року становить 18164 респондентів і 49 дописувачів.

Отже, власне оцінювання результативності роботи з блогами дає можливість оцінити його як навчальне середовище для розвитку основних компонентів професійної компетентності сучасного вчителя: дидактичної (складові: когнітивна, контролююча, оцінююча, управлінська тощо); загальнокультурної (інтелектуальної); інформаційно-комунікаційної, науково-методичної (складові: методична, технологічна); психологічної і соціальної компетентності.

Таким чином, у сьогоденних умовах самоосвіта вчителя засобами веб-технологій, зокрема блогів, виступає як вирішальна умова розвитку професійної компетентності в системі післядипломної освіти. Учительський професійний блог має потенціальні функції, які дозволяють учителю розвинути й удосконалити свою професійну компетентність.

In the article the system of teachers to improve professional competence in terms of a common information space based on the establishment of teachers 'and students' blogs, reproduced results in the direction of the teacher collaboration with students and colleagues.

Key words: *competence of ICT (information and communication technology), Internet resources, blog, blog-technology, computerization, information, social services Web 2.0.*

Отримано: 03.09.2015 р.

УДК 372.893

Олена Кравчук

ВИКОРИСТАННЯ ПИСЕМНИХ ДЖЕРЕЛ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У 8 КЛАСІ

Істинна любов історика до своєї держави,
проявляється в суворій повазі до правди.

(М. Костомаров)

У статті обґрунтовано доцільність використання писемних джерел на уроках історії України у 8 класі. Розкрито особливості роботи з текстовими джерелами на різних етапах уроку та подані зразки і схеми їх використання. Робота з писемними джерелами репрезентована як різновид учнівського наукового дослідження, що сприяє розвитку предметних компетентностей школярів.

Ключові слова: *шкільна історична освіта, історія України, писемні джерела, методика навчання шкільної історії.*

Зміни у суспільному житті нашої держави швидко позначаються й на історичній освіті. Вона, хоча й поволі, все ж оновлюється і вдосконалюється. Одним із напрямків її вдосконалення є